

Forslag til lov om etablering af et udvalg om forsvarrets og politiets efterretningstjenester.

Af justitsministeren (Ninn-Hansen).

(Fremsat 14/6 88. Første behandling 16/6 88. Betænkning 21/6 88).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1-6

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

27) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 4:

Forslag til folketingsbeslutning om danske initiativer i forhold til Vestsaharakonflikten.

Af Birgitte Husmark (SF) m.fl.

(Fremsat 14/6 88).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Jeg synes, det er lidt underligt, at SF har valgt at fremsætte et beslutningsforslag om Vestsahara netop nu, ikke så meget fordi dagsordenen her i Folketinget i disse uger som bekendt er uhyre presset, men fordi Vestsaharaspørgsmålet rent faktisk synes at være inde i en meget lovende udvikling. De diplomatiske forbindelser mellem Algeriet og Marokko er blevet genopta-

get; det er en glædelig begivenhed, som klart peger i retning af en løsning ad forhandlingens vej.

Dertil kommer, at FN's generalsekretær har stillet i udsigt, at han snart vil komme med en plan for folkeafstemning om Vestsaharas tilhørsforhold. Der eksisterer faktisk ikke nogen FN-fredsplan, som jeg kan tilsige dansk tilslutning, sådan som der står i beslutningsforslaget, men jeg vil da godt sige, at jeg har fuld tillid til, at FN's generalsekretær vil komme med en plan, der giver mulighed for, som der står i beslutningsforslaget, at Vestsaharas folk »frit kan udøve deres ret til selvbestemmelse med hensyn til tilhørsforhold uden på nogen måde at blive forhindret i dette af militære eller administrative begrænsninger«.

Jeg er da sikker på, at der vil komme et forslag, som vi kan give vores tilslutning, men jeg tror, enhver kan se, at i denne situation er der absolut ikke brug for noget særligt dansk initiativ, der vel kun ville kunne vække berettiget irritation hos de berørte parter.

Lad mig sige om spørgsmålet om humanitær bistand, at vores bistand til de mennesker, der er blevet ofre for denne konflikt, går via FN's flygtningehøjkommissær. Vi giver ret betydelige bidrag til flygtningehøjkommissæren, men de bidrag, vi giver, er efter højkommissærens eget ønske ikke øremærket. Derfor kan vi ikke præcisere, hvor meget der specielt bruges på højkommissærens arbejde i dette område. Men at Danmark på overbevisende måde allerede har efterkommet opfordringen til at hjælpe de sahariske flygtninge i Algeriet kan der ikke herse tvivl om.

Pernille Forchhammer (S):

Socialdemokratiet kan støtte dette beslutningsforslag. Vi mener, at konflikten mellem Marokko og Vestsaharas befolkning er kørt fast, og at der ingen udsigt er til en regional løsning. Vi mener, det er vigtigt, at det internationale samfund gennem FN ikke blander sig decideret i den egentlige konflikt eller går ind og giver en løsning, men skaber rammerne for, at der kan findes en regional løsning. Vi mener, det er vigtigt, at der bliver indledt direkte forhandlinger mellem de berørte parter, og at der blandt Vestsaharas befolkning foretages en folkeafstemning, som overvåges af FN og af Den Afrikanske Enhedsorganisation.

[Pernille Forchhammer]

Vi mener derfor, at det er vigtigt, at Danmark tilslutter sig resolutionen fra FN – man kan så kalde det en fredsplan, eller hvad man ønsker sig – ligesom de øvrige nordiske lande.

Det er vigtigt for os, at man får sikret, at iværksættelsen og opfølgningen af de initiativer, som FN tager i denne sammenhæng, hele vejen igennem sikrer den lokale befolknings medindflydelse samt sikrer, at folkelige bevægelser i Vestsahara – og heriblandt eventuelle modstandsbevægelser – får mulighed for at fungere på demokratisk vis.

Vi håber i Socialdemokratiet, at vi med Danmarks tilslutning til FN's fredsplan eller resolution kan sikre, at dette hensyn til den lokale befolknings interesser kommer i højsædet og kommer til at præge iværksættelsen af planen, således at vi ikke risikerer – sådan som jeg synes udenrigsministeren var inde på – at fredsforhandlingerne kommer til at foregå mellem de omkringliggende lande hen over hovedet på Vestsaharas befolkning.

Med disse bemærkninger, som vi håber kan medtages i en eventuel betænkning, giver vi som sagt forslaget vores opbakning.

Fischer (KF):

Den konservative folketingsgruppe deler udenrigsministerens opfattelse af, at tidspunktet bestemt ikke er inde til et dansk initiativ vedrørende konflikten i Vestsahara. Vi har bemærket, at FN's generalsekretær, som man gjorde rede for for nylig på et møde i Addis Abeba, er i gang med bestræbelser for en fair og fredelig løsning på problemet.

Som sagt har Marokko og Algeriet netop den 17. maj 1988 genoptaget de diplomatiske forbindelser, og på den måde er der skabt nye og langt bedre betingelser for en afspænding omkring Vestsaharaspørgsmålet. Det peger jo også på, at SF's forslag savner aktualitet.

Jeg undrer mig i øvrigt lidt over SF's oplysninger vedrørende antallet af flygtninge i Algeriet fra Vestsahara. Folketællingen i 1970 talte 76.000 indbyggere, og selv om tallet skulle være nået op på omkring 150.000, som man kan se i Statistisk Årbog 1987, så er SF's tal på 150.000 flygtninge alligevel nok ikke helt præcise, for det skulle indebære, at hele områdets befolkning er flygtet.

Men uanset talstørrelserne har vi bemærket og tilslutter os udenrigsministerens redegørelse

vedrørende støtten til FN's flygtningehøjkommissær, der jo også kommer flygtningene fra Vestsahara til gode, og vi har forhåbninger om, at den seneste diplomatiske udvikling og FN's generalsekretærs bestræbelser kan bringe en afslutning på denne ulykkelige konflikt i overensstemmelse med folkenes selvbestemmelsesret.

Mogens Elvensø (FP):

Jeg skal som ordfører for Fremskridtspartiet afvise dette forslag, men jeg vil gerne komme med nogle bemærkninger. Det er jo ikke første gang, denne sag er fremme; den har været fremme to gange tidligere, og hver gang har man taget den stilling, at Danmark ikke skulle blande sig i andre landes forhold.

Det mærkelige ved denne sag er, at den bliver fremført af SF, og hvis man studerer de gamle sager, så vil man se, at det, man gør, er, at man støtter en bevægelse, der hedder Polisario, og denne bevægelse er repræsentant for noget, der hedder Den Demokratiske Arabiske Republik Sahara. Det er en eksilregering. Vi ved jo allesammen at når lande betegner sig med ordene »demokrati« og »republik«, så har det i hvert fald ikke i fremskridtsører nogen god klang.

På FN's 42. generalforsamling var sagen også fremme, og der blev vedtaget nogle initiativer, men Danmark undlod at stemme sammen med 49 andre lande.

I dag er der en demonstration, hvor SF mærkværdigvis samtidig med, at dette kommer frem, slæber børn op og bruger dem i politisk øjemed. Det finder vi fra vort parti både usmægtigt og hæsligt, men vi kunne jo vente sådan nogle ting. At man tager børn op fra et krigshærgert og tørkehærgert område og misbruger dem i sit eget politiske spil, det er for stærkt. Og det er jo en mærkelig ting at anvende penge, der skulle anvendes til flygtninge, til at trække børn rundt i Europa.

Jeg vil på mit partis vegne sige, at katastrofehjælp går Fremskridtspartiet ind for, men vi går ikke ind for, at man misbruger penge til at trække børn fra Vestsahara op og stille dem op her og lave pressemøde foran Christiansborg.

Jeg anbefaler, at vi ikke følger SF's forslag.

(Kort bemærkning).

Birgitte Husmark (SF):

Jeg kan oplyse, at det initiativ, som bliver

[Birgitte Husmark]

omtalt her, er en invitation fra Vestsaharakomiteen, som har forespurgt, om de kunne komme på besøg her, og vi har selvfølgelig været glade for, at Folketinget er et så demokratisk sted, at også børn fra Vestsahara kan komme på besøg og se, hvordan det danske parlament fungerer.

I og med at Fremskridtspartiet har protesteret med den erklæring, så kan jeg altså konstatere, at Fremskridtspartiet går ind for at yde nødhjælp, hvilket jeg er meget tilfreds med. En af vanskelighederne for de vestsahariske flygtninge er jo, at de er placeret i den algierske ørken med meget, meget få muligheder for at sikre deres eksistens, og jeg er da helt glad for, at også Fremskridtspartiet er indstillet på at støtte disse flygtningelejre, så man ikke skal risikere det, der jo ellers kan blive konsekvensen: en videre emigration ud i verden med de katastrofale følger, det kan få.

Marianne Jelved (RV):

Vi har i Det Radikale Venstre med tilfredshed bemærket, at der er sket fremskridt i løsningen af Vestsaharakonflikten, som har rod dels i koloniseringen, dels i interessekonflikter mellem Algeriet og Marokko. Men nu har Algeriet og Marokko genoptaget de diplomatiske forbindelser, og netop i sommer arbejder FN's generalsekretær sammen med OAU på at tilvejebringe en fredsplan, så Vestsaharas folk kan udøve deres selvbestemmelsesret.

Vi mener, det er vigtigt, at konflikten løses i et samarbejde mellem parterne i regionen og FN. Det er som sagt på vej. Vi må følge, hvad der sker, men SF's forslag finder vi ikke nødvendigt på nuværende tidspunkt.

Vi kan i øvrigt tilslutte os udenrigsministerens udtalelse om den humanitære hjælp.

Bollmann (CD):

Også i CD har vi noteret os, at der er sket fremskridt i området, og derfor finder vi ikke, der er behov for nogen særlig indsats fra dansk side, i hvert fald ikke for tiden.

Jeg kan kort sagt tilslutte mig fuldt ud, hvad udenrigsministeren har sagt. CD kan ikke støtte forslaget fra SF.

Glønborg (KRF):

Fra Kristeligt Folkepartis side vil vi gerne takke forslagsstillerne for, at vi endnu en gang er blevet mindet om, at der er en gruppe men-

nesker i det vestlige Sahara, som er i svær nød. Det har vi godt af. Vi har al sympati for disse mennesker og føler trang til at gøre et eller andet. Men en gang imellem må man erkende, at der faktisk er andre, der er i en bedre position til at løse opgaven lige nu. Vi har fra dansk side givet tilslutning til, at nogle internationale organer tager fat på den sag, og så må det også være tid at vente.

Jeg bemærker, at det i bemærkningerne til lovforslaget er anført, at rapporten fra den tekniske mission ikke foreligger endnu. Jeg synes, det var rimeligt, om vi ventede og så, hvad de mennesker havde at sige. Og så er jeg glad for, at Danmark er bidrager i pæn stil til de internationale organisationer, som er i gang med at løse opgaven.

Beslutningsforslaget, som ligger her, tror jeg ikke gavner sagen særligt, så vi vil også stemme imod det.

Birgitte Husmark (SF):

Når vi i SF på trods af den tidspressede situation har fastholdt ønsket om at fremsætte det her beslutningsforslag, skyldes det, at forslaget bl.a. omhandler regeringens mandat til FN's generalforsamling, og den indledes jo, før Folketinget igen samles.

For SF er der ikke tvivl om, at FN's indsats, som i øvrigt sker i meget omhyggelig overensstemmelse med Organisationen til Afrikas Enhed, OAU, er af afgørende betydning for at få standset denne krig, som har varet siden midten af 1975, da den daværende kolonimagt, Spanien, trak sig ud af landet. Landet blev herefter besat af nabostaterne Mauretania og Marokko. Siden har Mauretania opgivet sit forsøg på at få del i Vestsahara, mens Marokko til gengæld løbende har udvidet sit militære engagement i området, således som vi har beskrevet det i vores beslutningsforslags bemærkninger.

Vestsahara er ikke noget uinteressant område, selv om det her i Europa var relativt ukendt, indtil man fra EF's side fandt anledning til at lave en fiskeriaftale. Vestsahara er rig på fosfat og andre mineraler, og Vestsahara har et af verdens rigeste fiskefarvande. Derfor er det så meget desto vigtigere, at den fred, der opnås, får form af en internationalt garanteret aftale.

Det centrale punkt i den fredsplan, FN og OAU arbejder på, er afholdelse af en folkeafstemning, der iværksættes på en sådan måde, at

[Birgitte Husmark]

Vestsaharas folk sikres, at de frit kan udøve deres ret til selvbestemmelse med hensyn til fremtidigt tilhørsforhold uden på nogen måde at blive forhindret i dette af militære eller administrative begrænsninger. Dette er i overensstemmelse med FN's erklæring om uafhængighed for koloniserede lande og folk, som har været en del af FN's grundlag siden 1960.

Det aktuelle stridspunkt er de nærmere betingelser for den folkeafstemning, som de berørte parter er enige om er det centrale punkt for at skabe en varig fred.

Her som i mange andre konfliktområder er der sket det ulykkelige, at en meget stor del af befolkningen er flygtet enten på grund af direkte krigshandlinger eller på grund af politisk forfølgelse. Samtidig har Marokko ikke alene militært og administrativt personale i Vestsahara. Man har også påbegyndt egentlige bosættelser i det besatte område.

Derfor kræver selve iværksættelsen af folkeafstemningen en nøje beskrivelse af, hvem der skal deltage i den. Det er afklaringen af dette og afklaringen af de øvrige betingelser, der skal sikre, at afstemningen afholdes uden nogen militær eller administrativ begrænsning.

FN har i de sidste år udfoldet intensive mæglingsbestræbelser, der senest er beskrevet i FN's generalsekretærs rapport til den 42. generalforsamling. Jeg vil nok sige, at denne rapport har været imponerende for mig at læse. Den beskriver alle de kontakter og alle de bestræbelser, der har været fra FN's generalsekretærs eller hans nærmeste stedfortræders side. Rapporten udtaler i sidste afsnit en appel til det internationale samfund:

»Ansvaret for, om målet nås, hviler ikke alene på de berørte parter, men mere end nogen sinde på den støtte og det samarbejde, som alle FN's medlemslande skal udvise over for dette initiativ, som tages for at forøge muligheden for at skabe fred og stabilitet i regionen.«

Netop på grund af denne appel er det uforståeligt, at den danske regering som det eneste af de nordiske lande ikke har kunnet stemme for den FN-resolution, der beskriver de enkelte skridt på vejen i denne lange og indviklede proces mod en fredelig løsning af konflikten.

På grund af de nye initiativer, udsendelsen af den såkaldte Tekniske Mission, der skal afklare og konkretisere betingelserne for iværksættelse af våbenhvile og folkeafstemning, finder vi det

ekstra nødvendigt at give FN's generalsekretær den størst mulige opbakning.

Det er baggrunden for, at vi har fremsat det foreliggende beslutningsforslag. Vi er meget glade for den støtte, vi har fået fra Socialdemokratiet. Vi er glade for bemærkningerne fra Kristeligt Folkeparti, selv om konklusionen ikke er helt, som vi kunne ønske os det.

Jeg forstår ikke helt fru Marianne Jelveds bemærkninger om, at OAU arbejder sammen med FN's generalsekretær, og at det skulle gøre det unødvendigt, at vi fra Danmarks side anerkender de bestræbelser, som gøres. Netop på baggrund af den appel, som generalsekretæren udsender i sin meddelelse til den 42. generalforsamling, synes jeg, det er oplagt, at Danmark hører med i det selskab, der stemmer for den fredsplan, som udenrigsministeren ikke vil anerkende er en fredsplan, men som i hvert fald er en opregning af forhandlinger og en opregning af initiativer, der efterhånden skal føre frem til det nævnte mål.

Med hensyn til støtten til flygtningelejrene, der er punkt b i beslutningsforslaget, er det selvfølgelig rigtigt, at der kan kanaliseres penge fra De Forenede Nationers Flygtningehøjkommissariat også til flygtningelejrene i Algeriet. Om det rent faktisk finder sted, har jeg ikke haft mulighed for at undersøge, men det ville i givet fald ikke forhindre Danmark i at tage et selvstændigt initiativ for at sikre de bedst mulige levebetingelser for flygtningene i disse lejre.

Et af problemerne i flygtningelejrene er energiforbruget og den måde, man traditionelt lever på i Saharaområdet. Man laver sin mad over bål, og derved gør man et meget, meget stort indhug i vegetationen, hvis den overhovedet er til at få fat på. Hvis den ikke er til at få fat på, importeres der flaskegas eller andre former for energi, hvilket selvfølgelig er både dyrt og besværligt.

Derfor kunne vi forestille os et helt præcist initiativ fra dansk side, gående ud på at afhjælpe energiforsyningsproblemet i de algeriske lejre for de saharanske flygtninge.

Derfor har vi fremsat beslutningsforslaget. Jeg må jo erkende, at det ikke vinder særlig bred tilslutning. Det kan jeg så kun beklage, også af hensyn til det billede, den danske regering kommer til at tegne af Danmarks ansigt udadtil på dette område.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Det har gennem årene været dansk politik, at vi forholder os fuldstændig neutrale i striden om Vestsahara. Det er bl.a. derfor, vi ikke har kunnet støtte resolutionsforslag i FN, der har været at betragte som partsindlæg, som ikke har været neutrale. Debatten i dag har vist, at der fortsat er et bredt flertal i Folketinget, der støtter, at Danmark skal forholde sig neutral i konflikten. Det er regeringen tilfreds med.

Jeg undrer mig lidt over, at Socialdemokratiet ene af alle støtter SF's forslag med den begrundelse, at konflikten ser ud til at være kørt fast. Det er rent faktisk ikke situationen, jævnfør mine bemærkninger tidligere. Der er udsigt til, at de berørte parter finder sammen om en løsning, som kan gennemføres under FN's ledelse, og det er jo det, man sigter til i forslaget.

Skulle man nu ikke, efter at have markeret, hvor velmenende man er på området, trække det her forslag tilbage, så vi i fred og ro kan sidde og kigge på, hvad der sker i FN?

(Kort bemærkning).

Mogens Elvensø (FP):

Fremskridtspartiet undrer sig også over, at Socialdemokratiet nu kan tilslutte sig dette forslag. Jeg ved fra en tidligere behandling, at Socialdemokratiet ved hr. Qvist Jørgensen, når der kommer sådanne småting fra VS og SF, kalder dem for nålestik og prikker. Det er kun for at markere sin egen politik.

Dette forslag er komplet overflødigt, fordi Marokko har lovet at ville foretage en folkeafstemning i området. Jeg vil igen anbefale at afvise forslaget.

(Kort bemærkning).

Pernille Forchhammer (S):

Hvis udenrigsministeren havde lagt mærke til, hvad jeg sagde i min ordførertale, ville han have hørt, at jeg sagde, at det internationale samfunds opgave er at skabe rammerne for, at man kan sikre en regional løsning af konflikten med de berørte parter.

Det, vi er bekymrede for i Socialdemokratiet ved den opblødning, som udenrigsministeren beskrev, er, at forhandlingerne, som man har set det andre steder, foregår hen over hovedet på den saharanske befolkning, at forhandlingerne foregår mellem de omkringliggende lan-

de, og at man ikke tager hensyn til den reelt berørte befolknings interesser og sørger for at sikre denne befolknings medindflydelse, sikre, at de folkelige bevægelser i det pågældende land inddrages og sikres en mulighed for at udøve deres aktiviteter på demokratisk vis.

Jeg mener, at Danmark godt kan anerkende FN-generalsekretærens forsøg og samtidig være med til at prøve at sikre den lokale befolknings medindflydelse.

(Kort bemærkning).

Birgitte Husmark (SF):

Jeg vil gerne til Fremskridtspartiet sige, at det just præcis er måden, folkeafstemningen bliver iværksat på, der er det store stridspunkt, netop af de grunde, jeg gav for lidt siden. Derfor er det helt nødvendigt, at man lader en international organisation, allerbedst FN, være den, der er hovedforhandler med hensyn til betingelserne for afholdelse af denne folkeafstemning. Ellers risikerer man, at der sker præcis det samme, som vi nu frygter sker i Afghanistan, hvor de stridende parter har fået frit slag, og hvor man kan risikere det værste. Derfor er det utrolig vigtigt, at det er i FN's regi, folkeafstemningen arrangeres.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Udenrigsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

28) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 7:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af lov om afgifter af renter af forbrugslån.

Af Stavad (S) og Bollmann (CD) m.fl.
(Fremsat 21/6 88).